

28.9.2020

Maa- ja metsätalousvaliokunnalle

Neuvotteleva virkamies Maarit Loiskekoski ja erityisasiantuntija Olli Ojala

EU:n biodiversiteettistrategian tavoite 30 % suojelupinta-alasta: Suomen lähtötilanne

Komission tiedonanto EU:n biodiversiteettistrategiasta [COM(2020) 380] asettaa EU:lle yhteisen 30 % suojelupinta-alatavoitteen sekä maa- että merialueilla. Suojelualueista kolmasosan tulisi olla tiukasti suojeltuja. Jäljellä olevat EU:n vanhat ja luonnontilaiset metsät esitetään tiukasti suojeltaviksi.

Suomen suojelualuepinta-alan tai tiukasti suojellun alan ilmoittaminen ei ole yksiselitteistä. Pinta-alaan vaikuttaa erityisesti käytettävä suojelualueen ja tiukan suojelun määritelmä, joista vertailtavuuden säilyttämiseksi kansainvälisissä yhteyksissä tulee sopia. Kansainvälisesti käytetään usein IUCN:n (International Union for Conservation of Nature) vakiintunutta suojelualueuokittelua, jota käyttäen muun muassa EU:n jäsenmaat säännöllisesti luokittelevat suojelualueverkostonsa alueet. Euroopan ympäristövirasto (EEA) pitää yllä tietokantaa EU:n jäsenmaiden ilmoittamista kansallisesti perustetuista suojelualueista. Hallinnollisesti näiden kansallisesti perustettujen suojelualueiden rinnalla on EU:n yhteinen Natura 2000 –verkosto, joka osin on kansallisesti perustettujen suojelualueiden kanssa päällekkäinen.

Biodiversiteettiä koskevan YK:n yleissopimuksen (CBD) 6. maaraportissa raportoidut suojelualueiden pinta-alat Suomessa

Maa-alueet ja sisävedet

Suomen 6. maaraportissa vuonna 2019 Biodiversiteettiä koskevaan YK:n yleissopimukseen liittyen laskettiin Suomen suojelualueiden pinta-alaksi maa-alueilla ja sisävesillä 46 570 km², joka on 13,8 % Suomen koko maa-alueen pinta-alasta. Valtaosa Suomen suojellusta pinta-alasta sijaitsee Pohjois-Suomessa suojelupinta-alan osuuden ollessa moninkertainen Etelä-Suomeen verrattuna.

Luonnonsuojelualueiden ulkopuolisia alueita kuten metsälain tärkeitä elinympäristöjä, LsL:n 29 §:n suojeltuja luontotyyppöjä, ja muita luonnon monimuotoisuuden vuoksi rajoitetun metsänkäytön piirissä olevia alueita n. 2-3 % Suomen maa-alueiden kokonaispinta-alasta.

Lisäksi esimerkiksi perinnebiotooppeina hoidettavat alueet, vesilain mukaiset suojellut vesiluontotyypit ja kansalliset kaupunkipuistot tuovat lisää pinta-alaa, mutta tämä pinta-ala ei ole tarkasti tiedossa.

Suomen metsistä on suojeltu n. 13 %. Tiukasti suojeltu pinta-ala on 10 % metsä- ja kitumaan pinta-alasta ja 6 % metsämaan pinta-alasta. Vuoden 2019 tilastojen mukaan suurin osa metsä- ja kitumaan suojelualueista, lähes 80 prosenttia, sijaitsee Pohjois-Suomessa (Pohjois-Pohjanmaan, Kainuun ja Lapin maakunnat). Pohjoisessa niitä oli 2,3 miljoonaa hehtaaria eli 20 prosenttia alueen metsäpinta-alasta. Etelä-Suomessa suojeltuja metsiä oli 0,6 miljoonaa hehtaaria, ja ne kattoivat metsäpinta-alasta viisi prosenttia. Pohjois-Suomen suojelluista metsistä oli metsämaata 1,2 miljoonaa hehtaaria (10 %). Etelä-Suomessa tämän maaluokan pinta-ala oli 0,5 miljoonaa hehtaaria (4 %).

Tiukasti suojeltuihin alueisiin kuuluvia metsä- ja kitumaita Pohjois-Suomessa oli 1,9 miljoonaa (17 % metsäpinta-alasta) ja Etelä-Suomessa 0,4 miljoonaa (3 %) hehtaaria. Metsämaan osuus näiden alueiden pinta-alasta oli pohjoisessa 0,9 miljoonaa (8 %) ja etelässä 0,3 miljoonaa hehtaaria (3 %).

Yhteensä raportoitiin maa-alueiden ja sisävesien suojelupinta-alaksi n. 17 %.

Merialueet

Suomen mereisten suojelualuiden kokonaispinta-ala on 9 062 km², mikä on noin 17 % Suomen aluevesialueen pinta-alasta ja noin 11 % koko merialueesta, kun Suomen talousvyöhyke lasketaan mukaan (taulukko 1). Erilaiset suojelualueluokat ovat osin päällekkäisiä (kuva 1).

Tiukkaa suojelua koskevat kansalliset tiedot

Suomen suojelualueverkostosta 71 % sijoittuu IUCN:n suojelualueluokkaan I (la tiukasti suojellut luonnonsuojelualueet = pääosin luonnonpuistoja, yht. 4 % ja erämaiset alueet 67 %) ja 19 % luokkaan II (kansallispuistoista kaikki muut paitsi Lemmenjoki, joka Ib). Suomen suojelualueiden luokitellusta pinta-alasta 90 % kuuluu siis luokkiin I ja II. Lukumääräisesti suojelualueista valtaosa (n. 90 %) kuuluu luokkaan IV.

Valtaosa Suomen luonnonsuojelualueista on luokiteltu, mutta luonnonsuojeluun varattuja vielä perustamattomia luonnonsuojelualueita ei ole luokiteltu IUCN:n suojelualueluokkiin. Myöskään esimerkiksi kaikkia uusia METSO-ohjelman puitteissa perustettavia yksityisiä suojelualueita ei ole vielä luokiteltu. Kaikista luokittelemattomista alueista valtaosa tulee kuulumaan luokkaan IV. Nämä alueet ovat lähtökohtaisesti pieniä, eikä niillä ole suurta merkitystä suojelutilastoihin.

EU:n biodiversiteettistrategian toimeenpanoon liittyvät avoimet kysymykset

Komission tiedonannossa mainittuihin 30 % suojelupinta-alaan sekä 10 % tiukan suojeluun liittyy avoimia kysymyksiä, joihin komissio on ilmoittanut antavansa lisäohjeistusta vuoden 2020 aikana. Lisäohjeistuksen pohjalta jäsenmaat käyvät komission kanssa keskusteluja siten, että vuoden 2021 aikana tavoite määritellään riittävän yksiselitteisesti toimeenpanoa varten.

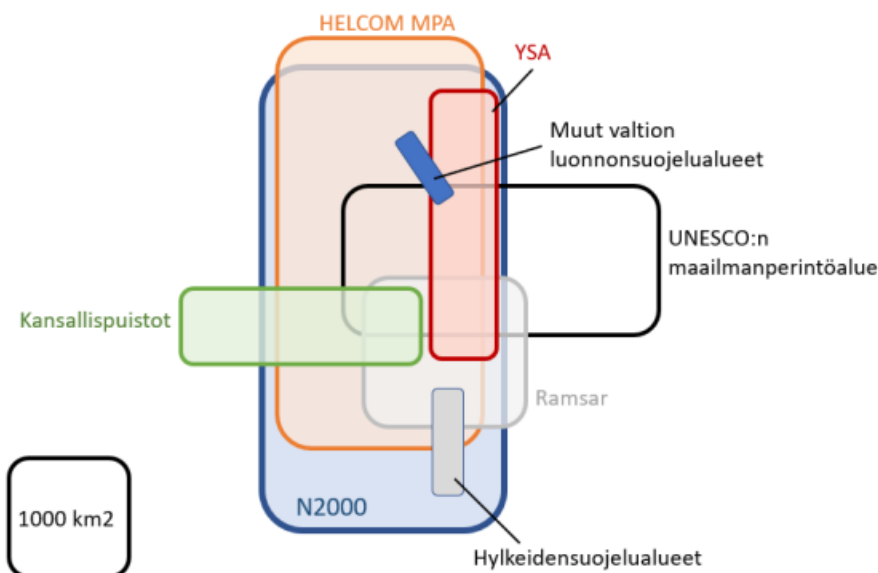
Komissiolta odotetaan lisäohjeistusta uusien suojelualueiden kohdentumisesta jäsenmaiden kesken sekä muiden kuin suojelualueiden (Other Effective Area-Based Conservation Measures = OECM) roolista suojelupinta-alatavoitteen toteuttamisessa. Myös käytettävä tiukan suojelun määritelmä edellyttää sopimista.

Komission tiedonannossa mainitaan, että EEA:n suojelualuetietokannan mukaan EU:n maapinta-alasta 26 % on suojeltu (vuoden 2018 lopussa). EU:n maapinta-alasta 18 % kuuluu Natura 2000 –verkostoon ja 8 % on kansallisesti suojeltuja. EU:n meripinta-alasta 11 % on suojeltua. Meripinta-alasta 8 % on suojeltu Natura 2000 –alueina ja 3 % kansallisesti suojeltuna.

Taulukko 1. Eri suojelualuetyypit merialueilla, niiden pinta-alat ja pinta-alaosuus koko merialueesta. (MH Luontopalvelut 2018 loppu)

	Km2	Osuus merialueesta %
Suomen merialue (aluevedet+talousvyöhyke)	81805,99	
Kaikki Suojelualueet	9044	11,06
N2000 (SAC,SCI,SPA & Ahvenanmaa)	8120	9,93
HELCOM MPA	7417	9,07
N2000 SPA	7060	8,63
N2000 SAC	6140	7,51
Ramsar	1828	2,23
Kansallispuistot	1581	1,93
YSA	1488	1,82
N2000 SCI	1137	1,39
Ahvenanmaa: N2000	401	0,49
Ahvenanmaa: Naturreservat	333	0,41
Hylkeidensuojelualueet	188	0,23
Valtion muu lsa	90	0,11

Kuva 1. Skemaattinen kuva, joka esittää erilaisten suojelualuetyyppien päällekkäisyyttä. Pinta-alat suuntaa-antavia. Joonas Hoikkala/MH luontopalvelut.